

K recenzi Jana Zelenky

Velmi si vážím toho, že má kniha *Anatomy of a Duchy. The Political and Ecclesiastical Structures of Early Přemyslid Bohemia* našla kritického hodnotitele na stránkách SMB [5, 2013, s. 122–124]. Proto jsem dlouho váhal, zda na recenzi vůbec reagovat. Důvodem nebyly autorovy názory na strukturu a obsah mé knihy, neboť ty jsou plně v kompetenci každého hodnotitele, a ponechávám je proto bez komentáře. Spíše mi – zejména kvůli nevelké dostupnosti mé knihy – šlo o upozornění na určité věcné nepřesnosti, které se v recenzi objevily, a snad i na odlišná východiska, jež nás zřejmě vedou k různému hodnocení jednoho a téhož jevu.

Jedná se o dvě otázky. Recenzent upozorňuje, že nedohlédám širšího kontextu fenoménu budování hradů, který je přece zřejmou indicií existence silné státní moci, jež vše organizuje. Avšak já na s. 45 uvádím: „Building castles that had to be repaired periodically through the work of many people could have transformed the coexistence of elites and “freemen” and successful raids led by Přemyslid dukes could have transformed the relationship between them and Bohemian elites as well.“ Rozdíl mezi námi tedy snad neleží ani ve faktu, že bych si nepovšiml, že budování hradů má i svou nutnou organizačně-společenskou stránku. Spočívá spíše v tom, že vidím právě v podobných kolektivních aktivitách, které zprvu nutně nemusely být centralizované a direktivně řízeny, jeden z katalyzátorů utváření společných identit na určitém území.

Recenzent má také samozřejmě pravdu v tom, že pokud bychom vycházeli z mapy nejstaršího osídlení, jak ji zachytil Jiří Sláma, nezbylo by mnoho dílů osídlené země, kde by Přemyslovci nebyli výrazně majetkově zastoupeni. Celá má konstrukce, jež mj. usiluje o prokázání výraznějšího zastoupení přemyslovských majetků jen v některých regionech, by tak byla výrazně narušena. Nicméně na s. 24 upozorňuji jednak na stáří Slámovy studie (vyšla v šedesátých letech 20. století), jednak na existenci dalších, byť ne vždy plně vyhovujících sídelněhistorických analýz, které ukazují na mapě celou řadu dalších míst jen slabě zdokumentovaných písemnými prameny, avšak lépe doložených archeologicky. Ty pak onu představu o „majetkové hegemonii“ Přemyslovců na celém území Čech a Moravy nutně oslabují.

Nakonec si přece jenom neodpustím netaktní poznámku: recenzent zmiňuje, že kritizovat umí každý, v mé práci ale postrádá syntetický pohled. Problém „středoevropského modelu“, který byl prvně nastíněn již v šedesátých letech 20. století, je však obdobný – kromě nepochybně inspirativních textů, které samy sebe označují za provizorní, existují syntetické práce Josefa Žemličky, které představují přemyslovské *regnum* jako mnohem komplikovanější ústrojí, avšak analýzy „středního dosahu“ typu Modzelewského *Hospodářské organizace* snad s výjimkou knihy Tomáše Petrůčka dosud postrádáme.

DAVID KALHOUS